

NomVallex: Valenční slovník českých substantiv založený na korpusu

Veronika Kolářová, Jarmila Panevová,
Jana Klímová, Anna Vernerová

Ústav formální a aplikované lingvistiky
Matematicko-fyzikální fakulta
Univerzita Karlova

Osnova

- Valenční slovníky českých substantiv
- Teorie valence substantiv
- Valenční slovník NomVallex
 - provázanost s Vallexem
 - vybrané sémantické třídy
- Substantiva mluvení
- Kvantitativní analýza valenčního chování substantiv v pražských závislostních korpusech

NomVallex

Valenční slovník českých substantiv založený na korpusu

- GAČR projekt (2016-2018; GA16-02196S)
- Tým: Veronika Kolářová, Jarmila Panevová, Jana Klímová, Anna Vernerová
- Pracoviště: Ústav formální a aplikované lingvistiky, MFF UK, Praha
- Teoretický rámec: valenční teorie funkčního generativního popisu
 - aktanty a volná doplnění (Panevová), valenční rámce
- Valence deverbativních substantiv
 - verbální substantiva (VS): *-ní/-tí*, např. *vyrobení / vyrábění*
 - dějová substantiva (DS): různé přípony, včetně nulového sufixu, např. *výroba*
- Korpusová data: PDT, ČNK a Araneum Bohemicum
- Sémantické třídy, všechny významy substantiv, kombinace aktantů

Vallex, PDT-Vallex, NomVallex

- Vallex
 - Valenční slovník zachycující valenční strukturu českých sloves v jejich jednotlivých významech, které charakterizuje pomocí glos a příkladů
 - 4 587 českých sloves, která odpovídají 10 825 lexikálním jednotkám, tedy vždy „danému slovesu v daném významu“
- PDT-Vallex
 - Valenční slovník budovaný při anotacích taktogramatické roviny Pražského závislostního korpusu (PDT)
 - slovesa, **substantiva** (3727 hesel), adjektiva
- **NomVallex**
 - Rozšiřuje Vallex: dodání substantivních hesel
 - Rozšiřuje PDT-Vallex: detailnější způsob zpracování

Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení

(Svozilová, Prouzová, Jirsová 2005)

- Dosud jediná tištěná publikace zachycující valenci českých substantiv a adjektiv slovníkovou formou
- Oproti *Slovesům pro praxi* je vypuštěn repertoár sémantických rysů
- Uvádí příslušnou vazbu nebo výčet vazeb spolu s ilustračním materiálem, nikoli valenční rámce
- Substantiva uváděna pouze výběrově
- Kritérium pro zařazení do slovníku: relevance vazby
 - nikoli např. genitiv přivlastňovací nebo podmětový
- Zachycena pouze tzv. pravá valence

zpráva ž o něčem, o někom; odněkud; pro někoho: každodenní z-y o teroristických útocích // z. o hrozících přívalových deštích // ...

Faktory ovlivňující valenci substantiv

Faktory ovlivňující valenci substantiv

- Co substantivum označuje

děj / stav	abstraktní výsledek děje	konkrétní výsledek děje / věc / místo / osoba

Faktory ovlivňující valenci substantiv

- Co substantivum označuje

děj / stav	abstraktní výsledek děje	konkrétní výsledek děje / věc / místo / osoba
syntaktická derivace		

Faktory ovlivňující valenci substantiv

- Co substantivum označuje

děj / stav	abstraktní výsledek děje	konkrétní výsledek děje / věc / místo / osoba
syntaktická derivace		lexikální derivace

Faktory ovlivňující valenci substantiv

- Co substantivum označuje

děj / stav	abstraktní výsledek děje	konkrétní výsledek děje / věc / místo / osoba
syntaktická derivace	hranice mezi syntaktickou a lexikální derivací	lexikální derivace

Faktory ovlivňující valenci substantiv

- Co substantivum označuje

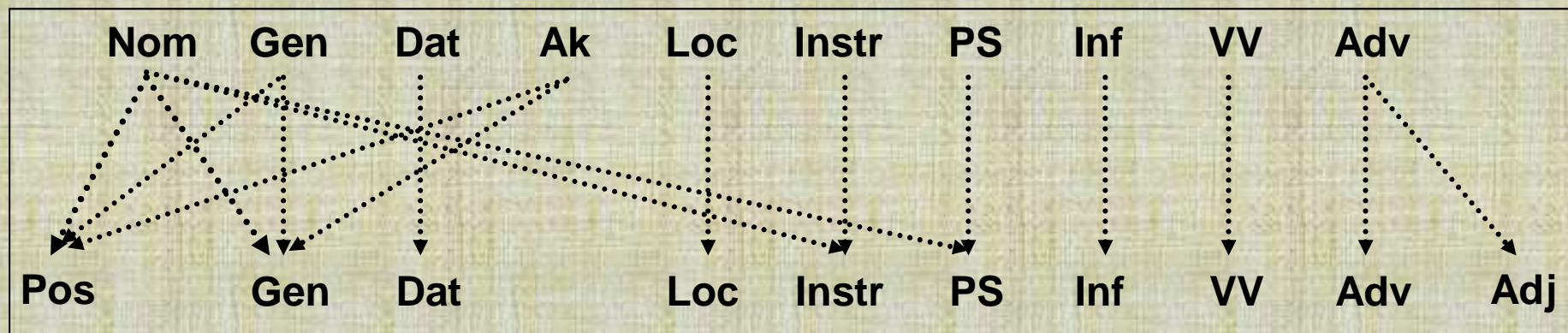
děj / stav	abstraktní výsledek děje	konkrétní výsledek děje / věc / místo / osoba
syntaktická derivace	hranice mezi syntaktickou a lexikální derivací	lexikální derivace

- Způsob tvoření substantiv, která mohou označovat děj
 - produktivní (-ní/-tí, např. *vyrobení / vyrábění*, tzv. verbální substantiva)
 - neproduktivní (různé přípony, včetně nulového sufixu, např. *výroba*, tzv. dějová substantiva)
- Zapojení v rámci konstrukcí s funkčními slovesy
 - jmenná část konstrukce (*poctít koho* → *vzdát poctu.CPHR komu* → *pocta komu*)
- Prominentní postavení genitivní pozice
 - syntaktická homonymie (*varování cestujících.ACT/ADDR* → *varování cestujícím*)

Typické valenční chování substantiv

- Označují děj nebo stav jako základové sloveso
- Dědí valenční rámec slovesa (Panevová 2000)
 - aktanty: Aktor (ACT), Patiens (PAT), Adresát (ADDR), Efekt (EFF), Origin (ORIG)
 - obligatorní volná doplnění: Směr (např. DIR3, *příjezd domů*), Způsob (MANN, *chovat se slušně* → *slušné chování*)
- Formy podléhají typickým posunům (Panevová 2000, Karlík 2000)
 - např. Ak → Gen, varování cestujících.ADDR

Povrchové realizace participantů sloves

Povrchové realizace participantů substantiv

Specifické valenční chování substantiv

- Úzce vázáno na posun ve významu substantiva
 - už nikoli děj nebo stav jako u základového slovesa
- Specifické vlastnosti valenčních doplnění
 - **specifické formy** (odpovídají specifickým posunům, Kolářová, 2010)
 - např. Ak → Dat, varování cestujícím.ADDR
 - **redukce počtu** valenčních doplnění
 - prostá redukce (*dovtípit se čeho* x **důvtip čeho*)
 - zabudování aktantu (Panevová, 2000)
 - např. činitelská jména zabudovávají ACT, *učitel – kdo učí*
 - **změna charakteru** valenčního doplnění ze slovesného na substantivní (Piřha, 1981)
 - např. *Patiens* → *Material (MAT) / Partitiv*
 - balení másla.PAT *do obalu brigádníky*.ACT → *jedno balení másla*.MAT („kontejner“)

Substantiva v PDT-Vallexu

- Valenční slovník vznikající při anotacích Pražského závislostního korpusu (PDT): <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/visual-data/pdt-vallex/vallex.html>
- PDT-Vallex v PDT2.0 (2006): 3727 substantivních hesel
 - Alevtina Bémová; jmenné části konstrukcí s funkčními slovesy: Veronika Kolářová
- Pouze substantiva a jejich významy (včetně odpovídajících valenčních rámců), které se vyskytly v datech PDT

- * **balení**

ACT(.2,.7,.u) PAT (.2,.u) ?EFF(na-1[.4],v-1[.4],do-1[.2]) v-w112f1 Used: 3x
(balit) *balení másla* PAT *na jednotlivé porce*.EFF

?MAT (.2) v-w112f2 Used: 2x
balení másla.MAT *ve fólii*
dárkové balení vína.MAT

EMPTY v-w112f3 Used: 2x
(způsob provedení) *kniha v brožurkovém balení*

Substantiva v PDT-Vallexu

- Valenční slovník vznikající při anotacích Pražského závislostního korpusu (PDT): <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/visual-data/pdt-vallex/vallex.html>
- PDT-Vallex v PDT2.0 (2006): 3727 substantivních hesel
 - Alevtina Bémová; jmenné části konstrukcí s funkčními slovesy: Veronika Kolářová
- Pouze substantiva a jejich významy (včetně odpovídajících valenčních rámců), které se vyskytly v datech PDT

syntaktická derivace, dědí valenční rámec slovesa, typické valenční chování

- * **balení**

ACT(.2,.7,.u) PAT (.2,.u) ?EFF(na-1[.4],v-1[.4],do-1[.2]) v-w112f1 Used: 3x
(balit) *balení másla PAT na jednotlivé porce.EFF*

?MAT (.2) v-w112f2 Used: 2x

balení másla.MAT ve fólii

dárkové balení vína.MAT

EMPTY v-w112f3 Used: 2x

(způsob provedení) *kniha v brožurkovém balení*

Substantiva v PDT-Vallexu

- Valenční slovník vznikající při anotacích Pražského závislostního korpusu (PDT): <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/visual-data/pdt-vallex/vallex.html>
- PDT-Vallex v PDT2.0 (2006): 3727 substantivních hesel
 - Alevtina Bémová; jmenné části konstrukcí s funkčními slovesy: Veronika Kolářová
- Pouze substantiva a jejich významy (včetně odpovídajících valenčních rámců), které se vyskytly v datech PDT

syntaktická derivace, dědí valenční rámec slovesa, typické valenční chování

- * **balení**

ACT(.2,.7,.u) PAT (.2,.u) ?EFF(na-1[.4],v-1[.4],do-1[.2]) v-w112f1 Used: 3x
(balit) *balení másla PAT na jednotlivé porce.EFF*

?MAT (.2) v-w112f2 Used: 2x

balení másla.MAT ve fólii
dárkové balení vína.MAT

lexikální derivace, „kontejner“,
specifické valenční chování:
redukce počtu valenčních doplnění, aktant MAT

EMPTY v-w112f3 Used: 2x

(způsob provedení) *kniha v brožurkovém balení*

Substantiva v PDT-Vallexu

- Valenční slovník vznikající při anotacích Pražského závislostního korpusu (PDT): <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/visual-data/pdt-vallex/vallex.html>
- PDT-Vallex v PDT2.0 (2006): 3727 substantivních hesel
 - Alevtina Bémová; jmenné části konstrukcí s funkčními slovesy: Veronika Kolářová
- Pouze substantiva a jejich významy (včetně odpovídajících valenčních rámců), které se vyskytly v datech PDT

syntaktická derivace, dědí valenční rámec slovesa, typické valenční chování

- * **balení**

ACT(.2,.7,.u) PAT (.2,.u) ?EFF(na-1[.4],v-1[.4],do-1[.2]) v-w112f1 Used: 3x
(balit) *balení másla PAT na jednotlivé porce.EFF*

?MAT (.2) v-w112f2 Used: 2x

balení másla.MAT ve fólii
dárkové balení vína.MAT

lexikální derivace, „kontejner“,
specifické valenční chování:
redukce počtu valenčních doplnění, aktant MAT

EMPTY v-w112f3 Used: 2x

(způsob provedení) *kniha v brožurkovém balení*

lexikální derivace, prázdný valenční rámec

PDT-Vallex vs. NomVallex

- PDT-Vallex:
 - pouze substantiva a jejich významy (včetně odpovídajících valenčních rámců), které se vyskytly v datech PDT-korpusů
 - platí i pro slovesa, takže při mapování významů substantiv na základová slovesa by základové sloveso mohlo chybět
 - pouze ty aktanty a jejich formy, které se vyskytly v datech PDT-korpusů
- NomVallex: rozšíření pojetí lexikografického zpracování
 - širší korpusová datová základna (ČNK, Araneum)
 - sémantické třídy
 - konzistentní zpracování valence substantiv náležejících k jedné sémantické třídě
 - jak dějová substantiva, tak odpovídající verbální substantiva odvozená od obou vidových protějšků
 - *návrh, navržení/navrhování*
 - všechny významy substantiv
 - všechny aktanty a formy, všechny doložené kombinace
 - doplňující informace
 - specifické valenční chování
 - typ substantiva (dějové, abstraktní výsledek děje, konkrétum)
- ⇒ NomVallex: provázanost s Vallexem

NomVallex: provázanost s Vallexem

- Stejný formát anotace
 - některé shodné atributy
 - atributy jmen
- Lexém: více lemmat
 - zejména verbální substantiva (pf / impf, např. *vyzvání / vyzývání*)
- Mapování substantivních lexikálních jednotek (LU) na slovesné lexikální jednotky
 - odkaz na identifikátor slovesné lexikální jednotky
 - sémantická třída dané lexikální jednotky
 - valenční rámec
- Stejný vyhledávací program
- V budoucnu: stejný vzhled webových stránek
- Výhody
 - možnost srovnání slovesných a substantivních lexikálních jednotek
 - valenční rámce (typické vs. specifické formy, počet forem, aktanty)
 - úbytek nebo nárůst počtu významů u jednotlivých typů substantiv
 - možnost vyhledávání

Hledání ve slovníku VALLEX

([napoveda](#))

Co hledat?

pole text

Atributy sloves i jmen

lexeme_lemmas

frame_lemmas

frame

synon

example

class

use

note

recipr

Atributy sloves

Atributy přidané ve verzi 3.0

Atributy jmen

derived

pdt-vallex

otherforms

specval

type

status

Dotaz:	"V[YÝ]ZY?V[AÁ]" in lexeme_lemmas
Výsledek hledání:	4 lexikálních jednotek (rámců) v 3 lexémech, což odpovídá 5 lematům (z toho je 5 neiterativních), resp. nerozlišujeme-li homonyma, tak 5 lematům (z toho je 5 neiterativních). Odpovídající počet lexikálních jednotek pro vidové protějšky zvláště: 6 LU, z toho 6 neiterativních.
Prohledávané soubory:	Pozor, prohledáváte pracovní verzi dat! data_vallex_3.1_jmena_0.0-work (29/3/2017 9:14) n-vallex-shared-communication.txt v-vallex.txt NomVallex.txt
Způsob zobrazení:	Pro všechny rámce odpovídající dotazu zobrazit frame_lemmas, frame, id, limit, synon, e_vallex, otherforms, specval, type, status, lvc, map.
Úprava vstupních dat:	Smazat #komentáře.

* **VÝZVA** [n-vallex-shared-communication.txt]

~ **no-aspect: výzva** [blu-n-výzva-1]

+ ACT(2,pos,od+2,ze_strany;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(k+3,na+4,o+4,inf,aby,at'

-synon: vybízení, vybídnutí, pobídka

-example: To je ovšem výzva nakladateli.ADDR, aby zmapovanou oblast přiblížil.P

Walesova.ACT výzva Polákům.ADDR, aby ignorovali.PAT zvýšení daní, nařízené

Média zveřejnila výzvu Jiřího Paroubka.ACT Václavu Klausovi.ADDR, aby se utk

Výzva ministra.ACT financí premiérovi.ADDR, at' ho tedy odvolá.PAT;

Investoři vnímají jako velmi znepokojující signály výzvu sněmovny.ACT vládě.A

Nárok na bezplatný převod jednotky do vlastnictví, založený podle zákona 72/

bytové jednotky, se podle pozdějších novel promlčí v roce 2010;

Z oklahomského Normanu zazněla v pondělí naléhavá výzva kandidátům.ADDF

* **VYZVAT, VYZÝVAT** [v-vallex.txt]

~ **impf: vyzývat pf: vyzvat** [blu-v-vyzvat-vyzývat-1]

+ ACT(1;obl) ADDR(4;obl) PAT(k+3,na+4,inf,aby,at',že;obl)

-synon: **impf:** vybízet **pf:** vybídnout

-example: **impf:** neustále ho vyzýval k zamyšlení se nad sebou

pf: vyzvat někoho k souboji / na souboj; vyzvat někoho, aby se uklidnil;

Asi za týden jsem byla vyzvána předstoupit před lavice (SYN); současně vyzvala Pragobanku splatit záruku (SYN)

-note: control při nominalizaci

-recipr: ACT-ADDR

-reciprex: **impf:** vyzývali se na souboj

pf: vyzvali se navzájem

-diat: **impf:** *deagent* %v 19. století se běžně vyzývalo na souboj% [made-up]

passive-být %Proto jsou myslivci se stejnou periodicitou vyzývání k ohleduplnosti.% [automatic]

passive-bývat %Je pravda, že jsem v Plzni nová a neokoukaná tvář a bývám vyzýván, abych nějakou funkci přijal.%

pf: *deagent* %protivník se vyzval na souboj% [made-up]

passive-být %K opuštění ODS a parlamentu byl vyzván poté, co ho v listopadu policie přistihla při řízení automobilu

alkoholu.% [SYN]

passive-bývat %Nejprve městská, poté státní a ke spolupráci bývá vyzván i zaměstnavatel.% [automatic]

poss-result-nconv-mít %Postoloprty máme vyzvány na přátelské utkání již několik měsíců, ale vzhledem k účasti obou

se utkání bude konat až tento víkend.% [made-up]

-control: ADDR

-class: communication

* **VÝZVA** [n-vallex-shared-communication.txt]

~ **no-aspect: výzva** [blu-n-výzva-1]

+ ACT(2,pos,od+2,ze_strany;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(k+3,na+4,o+4,inf,aby,at',že;obl)

-synon: vybízení, vybídnutí, pobídka

-example: To je ovšem výzva nakladateli.ADDR, aby zmapovanou oblast přiblížil.PAT vydáním kompletních děl.;

Walesova.ACT výzva Polákům.ADDR, aby ignorovali.PAT zvýšení daní, nařízené vládou Waldemara Pawlaka, je časným startem do volebního boje;

Média zveřejnila výzvu Jiřího Paroubka.ACT Václavu Klausovi.ADDR, aby se utkal.PAT v televizní besedě s protikandidátem Švejnarem.;

Výzva ministra.ACT financí premiérovi.ADDR, ať ho tedy odvolá.PAT;

Investoři vnímají jako velmi znepokojující signály výzvu sněmovny.ACT vládě.ADDR k zastavení.PAT privatizace strategických společností;

Nárok na bezplatný převod jednotky do vlastnictví, založený podle zákona 72/1994 Sb., na základě výzvy člena.ACT družstvu.ADDR o převod.PAT byt promlčí v roce 2010;

Z oklahomského Normanu zazněla v pondělí naléhavá výzva kandidátům.ADDR překonat.PAT stranické střety a hledat způsob, jak společně řešit palčiv

Jako odpověď odkazují na moji.ACT výzvu voličům.ADDR jít.PAT k volbám, zveřejněnou jako inzerce v Kolínském deníku;

Odmítl i výzvu policistů.ACT podrobit.PAT se dechové zkoušce a odběru krve.;

Např. katarský list aš-Šark se domnívá, že z nich nevzejde více než "apel na Bagdád, aby plně spolupracoval s OSN, a výzva k Washingtonu.ADDR posk mírového řešení"

Všechny výzvy k lidem.ADDR, aby přišli.PAT vyslovit svůj názor, se mjí účinkem;

Výzva ke všem zemím.ADDR oblasti k nepoužívání.PAT chemických zbraní;

ODS k jejímu kroku mj. přivedla zmíněná výzva čtyřkoalice.ACT k vyslovení.PAT nedůvěry vládě.;

Ani výzvy policistů.ACT k majitelům bytů.ADDR, aby byli.PAT opatrnější, ani speciální zámky a zábrany proti zlodějům nezabránily zvýšení počtu vykrac

Na její.ACT výzvy o další podporu.PAT a pomoc.PAT z řad ostatních lidí nikdo nereagoval.;

na naši.ACT výzvu o finanční pomoc.PAT reagovaly jen;

Od hromadného pátrání už o víkendu policie upustila, výzvy o pomoc.PAT k možným svědkům.ADDR pokračují.;

Výzva na finanční pomoc.PAT se tak s kladnou reakcí u veřejnosti zatím příliš nedočkala.;

O sedm minut později se však Tůma dočkal a jeho.ACT výzvu na pěštní souboj.PAT vyslyšel hostující Michal Novák;

-note: ACT(7) podle mě není možný.

-recipr: ACT-ADDR

-class: communication

-derived: blu-v-vyzvat-vyzývat-1

-pdt-vallex: v-w8611f1 výzva ACT(2,pos;obl) PAT(k+3;obl) ADDR(2,3;opt)

%výzva IRA.ACT k dialogu.PAT%

%výzvy Českého kávového svazu.ACT k postupnému zdražování.PAT kávy%

%výzva ke spolupráci.PAT%

v-w8611f2 výzva ACT(2,pos;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(aby,cont;opt)

%výzva muslimům.ADDR, aby se spojili.PAT do koalice%

%výzva celému křesťanskému světu.ADDR%

-otherforms: ADDR(pro+4)?, např. Je to záměr a jakási výzva pro rodiče, že si podobnou pohádku mohou vytvořit a zahrát doma s věcmi, které je běžně Mniší a Vičovic, aby, pokud tam školu skutečně chtějí, do ní své děti dávali.PAT;

-specval: ADDR(3), ADDR(k+3), PAT(o+4)

* **VYZVÁNÍ, VYZÝVÁNÍ** [NomVallex.txt]

~ **impf: vyzývání pf: vyzvání** [blu-n-vyzvání-vyzývání-1]

+ ACT(2,7,pos,ze_strany+2;obl) ADDR(2,pos;obl) PAT(k+3,na+4,inf,aby,at',cont;obl)

-synon: vybízení; vybídnutí

-example: **impf:** Jejich.ACT neustálé vyzývání vlády.ADDR k odpovědnosti.PAT za osud resortu a žádosti o další rozšiřování státních zásahů d principů volné soutěže.;

Mayovo.ACT vyzývání k míru.PAT bylo silné politické poselství, zvláště v tehdejším militantně naladěném Německu;

Když ani domluvy jeho ani vyzývání četnictva.ACT k rozchodu.PAT neměly účinku;

UFC se chce opakovanému vyzývání šampiona.ADDR stejnými

lidmi.ACT celkem vyhnout, takže si logicky chtělo vybrat jen jednoho z nich.;

Také se hlídá opakované vyzývání domluvenými hráči.ACT.;

a opakovaným vyzýváním k opravám.PAT ze strany

poskytovatele.ACT, a to hlavně s cílem minimalizovat částky;

se jeví stejně pošetilé jako vyzývání exhibicionistů.ADDR k neodhalování.PAT;

pokračovalo ve vyzývání občanů.ADDR k třídění.PAT odpadu;

Jsem unavený z vyzývání Iráčanů.ADDR, aby povstali.PAT.;

Zavání mi to vyzýváním k donašečství.PAT a udavačství.PAT mezi sousedy;

Nestálo by za to provokovat ho dokud nevíme víc. Nebo ne

alespon způsobem vyzývání na souboj.PAT.;

Mluvíme-li o hranicích a březích veřejné informovanosti a

svobody slova, neznamená to pochopitelně odklon od socialistického pluralismu

názorů nebo vyzývání zachovat.PAT »zakázaná témata« a navždy ponechat.PAT »bílá místa« v historii.;

Nebude také možné uplatnit předkupní právo pro dosavadní

nájemníky a město nebude muset dodržet zákonem daný postup při jejich.ADDR

vyzývání ke koupi.PAT bytu.;

Vicepremiér a předseda KDU-ČSL Josef Lux ve středu vyzval

předsedu vlády a ODS Václava Klause, aby hledal způsob, jak napravit chybu,

které se dopustil při obtelefonování neúspěšných lidoveckých kandidátů do

Senátu a jejich.ADDR vyzývání k podpoře.PAT kandidátů ODS v druhém kole voleb.;

pf: Napadlo ho, že knězovo.ACT vyzvání by mohl jednoduše ignorovat.;

Tamara zřejmě považovala jeho.ACT vyzvání ke schůzce.PAT za kontrolu její spolehlivosti;

Když mi záček na mé.ACT vyzvání, aby šel.PAT k tabuli, odpoví;

Žádné oficiální vyzvání ze strany občanských demokratů.ACT ke mně nedorazilo;

Všichni však musejí být připraveni po vyzvání zaměstnavatelem.ACT nastoupit na pracoviště.;

Rozhodl jsem se, že budeme sedět až do druhého vyzvání

policíi.ACT.;

Na vyzvání řidiče.ACT, aby tedy vůz opustili.PAT, reagovali fyzickým násilím;

Po vyzvání, at' předloží.PAT služební průkaz, se dali na útěk;

-pdt-vallex: v-w8613f1 vyzvání ACT(2,7,pos;obl) PAT(k+3,inf,aby;obl) ADDR(2,3;opt)
%(vyzvat) čekají na vyzvání,aby by odnesly.PAT nějaké
břemeno%

-otherforms:

-type: dějové

-status: hotovo

~ pf: **vyzvání** [blu-n-vyzvání-vyzývání-2]

+ ACT(2,pos;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(aby,at',cont;obl)

-synon: vybídnutí, výzva

-example: Oba aktéři se vyjádřili v tom smyslu, že jejich slib v kostele byl vyzváním puritánům.ADDR a zaostalému názoru.ADDR litevské společnosti na gay komunitu, aby změnili.PAT svůj názor.;
Ani věčné časy tam nejsou. Ani inflační vyzvání proletářům.ADDR všech zemí, aby se spojili.PAT.;
Pokud tak NATO neučiní, bude to podle Kissingera v jistou chvíli vyzvání Rusku.ADDR a Německu.ADDR, aby se pokusily.PAT vyřešit regionální problémy samostatně.;
Pokud před dvaceti lety nepomohlo vyzvání rodičům.ADDR nebo návštěva učitele, nedostali rodiče přídavky na děti.;
Memoárovéi téma dominuje již zcela v Nezvalově básni Vyzvání přátelům.ADDR, v níž Nezval jakoby rekapituluje deset let svého styku se souputníky;
Pamatuji se, jak oba s napětím jsme očekávali úspěch jeho.ACT projektovaného vyzvání ke kamarádům.ADDR, aby založili.PAT "českou kolonii anarchistickou".;
Sestavte vyzvání k vojákům.ADDR bílé armády, aby přešli.PAT k nám, a dejte rozhodit s aeroplanů.;

-note: Jiné formy PAT než PAT(aby) se nevyskytly, ale teoreticky asi možné jsou; v rámci je zatím neuvádím. ACT(2) se nevyskytl, ale možný asi je (v rámci ho nechávám).

-recip: ACT-ADDR

-class: communication

-derived: blu-v-vyzývat-vyzvat

v-w8614f1 vyzvat ACT(1;obl) PAT(k+3,aby,na+4,inf;obl) ADDR(4;obl)

-pdt-vallex: v-w8613f1 vyzvání ACT(2,7,pos;obl) PAT(k+3,inf,aby;obl) ADDR(2,3;opt)
%(vyzvat) čekají na vyzvání,aby by odnesly.PAT nějaké
břemeno%

-otherforms:

-specval: ADDR(3), ADDR(k+3)

-type: abstraktní výsledek děje

-status: hotovo?

Sémantické třídy v NomVallexu

- Vybráno pět sémantických tříd:
 - Communication, Exchange, Contact, Mental action, Psychological nouns
 - třídy vytipovány na základě předchozího zkoumání valenčního chování substantiv
 - důležitý faktor výběru: specifické valenční chování
- Příslušnost k sémantické třídě vychází z Vallexu
 - je stanovena na základě zařazení základových sloves
- Manuální odvození verbálních a dějových substantiv
- Ruční pročištění
 - vyřazena substantiva, která si uchovala jen významy svého základového slovesa patřící k jiné sémantické třídě
 - doplněna některá substantiva dobře reprezentující valenční chování své sémantické třídy, jejichž základová slovesa však nejsou ve slovníku Vallex vůbec uvedena

NomVallex: Výběr substantiv

vallex 3.0

[DATA](#) | [GRAMMAR](#) | [GUIDE](#) | [THEORY](#) | [ABOUT](#)

[functors](#) | [forms](#) | [control](#) | [alternation](#) | [class](#) | [others](#) | [advanced search](#)

[appoint verb](#) | [cause motion](#) | [combining](#) | [communication](#) | [contact](#) | [emission](#) | [exchange](#) | [expansion](#) | [extent](#) | [change](#)
| [intervention](#) | [location](#) | [mental action](#) | [modal verb](#) | [motion](#) | [perception](#) | [phase of action](#) | [phase verb](#) | [providing](#)
| [psych verb](#) | [social interaction](#) | [transport](#)

search (428 LUs)

apelovat 1
argumentovat 1
bavit se, bavívat se 2
blahopřát 1
bručet, bručívát 2
číst, čítat₁, čítávat 1
číst, čítat₁, čítávat 2
ctít, ctívát 5
definovat 1
deklarovat 1
děkovat 1
děkovat se 1
demonstrovat 1
diktovat, diktovávat 1
diktovat, diktovávat 2
diskutovat 1
dít₁ 1
dít₂ 1

NomVallex: Výběr substantiv

vallex 3.0

[DATA](#) | [GRAMMAR](#) | [GUIDE](#) | [THEORY](#) | [ABOUT](#)

[functors](#) | [forms](#) | [control](#) | [alternation](#) | [class](#) | [others](#) | [advanced search](#)

[appoint verb](#) | [cause motion](#) | [combining](#) | [communication](#) | [contact](#) | [emission](#) | [exchange](#) | [expansion](#) | [extent](#) | [change](#)
| [intervention](#) | [location](#) | [mental action](#) | [modal verb](#) | [motion](#) | [perception](#) | [phase of action](#) | [phase verb](#) | [providing](#)
| [psych verb](#) | [social interaction](#) | [transport](#)

search (428 LUs)

apelovat 1
argumentovat 1
bavit se, bavívat se 2
blahopřát 1
bručet, bručívát 2
číst, čítat₁, čítávat 1
číst, čítat₁, čítávat 2
ctít, ctívát 5
definovat 1
deklarovat 1
děkovat 1
děkovat se 1
demonstrovat 1
diktovat, diktovávat 1
diktovat, diktovávat 2
diskutovat 1
dít₁ 1
dít₂ 2

Praha, 10. 4. 2017

NomVallex: Výběr substantiv

vallex 3.0

[DATA](#) | [GRAMMAR](#) | [GUIDE](#) | [THEORY](#) | [ABOUT](#)

[functors](#) | [forms](#) | [control](#) | [alternation](#) | [class](#) | [others](#) | [advanced search](#)

[appoint verb](#) | [cause motion](#) | [combining](#) | **[communication](#)** | [contact](#) | [emission](#) | [exchange](#) | [expansion](#) | [extent](#) | [change](#)
| [intervention](#) | [location](#) | [mental action](#) | [modal verb](#) | [motion](#) | [perception](#) | [phase of action](#) | [phase verb](#) | [providing](#)
| [psych verb](#) | [social interaction](#) | [transport](#)

search (428 LUs)

Odvození substantiv

apelovat 1	→	apel
argumentovat 1	→	apelování
bavit se, bavívat se 2	→	argument
blahopřát 1	→	argumentace
bručet, bručívát 2	→	argumentování
číst, čítat ₁ , čítávat 1	→	bavení se
číst, čítat ₁ , čítávat 2	→	blahopřání
ctít, ctívat 5	→	četba
definovat 1	→	čtení
deklarovat 1	→	ctění
děkovat 1	→	definice
děkovat se 1	→	
demonstrovat 1	→	
diktovat, diktovávat 1	→	
diktovat, diktovávat 2	→	
diskutovat 1	→	
dít ₁ 1	→	
dít ₂ 2	→	

Praha, 10. 4. 2017

Seminář formální lingvistiky

28

NomVallex: Výběr substantiv

vallex 3.0

[DATA](#) | [GRAMMAR](#) | [GUIDE](#) | [THEORY](#) | [ABOUT](#)

[functors](#) | [forms](#) | [control](#) | [alternation](#) | [class](#) | [others](#) | [advanced search](#)

[appoint verb](#) | [cause motion](#) | [combining](#) | **[communication](#)** | [contact](#) | [emission](#) | [exchange](#) | [expansion](#) | [extent](#) | [change](#)
| [intervention](#) | [location](#) | [mental action](#) | [modal verb](#) | [motion](#) | [perception](#) | [phase of action](#) | [phase verb](#) | [providing](#)
| [psych verb](#) | [social interaction](#) | [transport](#)

search (428 LUs)

Odvození substantiv

Pročištění seznamu

apelovat 1
argumentovat 1
bavit se, bavívat se 2
blahopřát 1
bručet, bručívát 2
číst, čítat₁, čítávat 1
číst, čítat₁, čítávat 2
ctít, ctívat 5
definovat 1
deklarovat 1
děkovat 1
děkovat se 1
demonstrovat 1
diktovat, diktovávat 1
diktovat, diktovávat 2
diskutovat 1
dít₁ 1
dít₂ 1

apel
apelování
argument
argumentace
argumentování
bavení se
blahopřání
četba
čtení
ctění
definice

apel
apelování
argument
argumentace
argumentování
bavení se
blahopřání
četba
čtení
~~ctění~~
definice

NomVallex: Výběr substantiv

vallex 3.0

[DATA](#) | [GRAMMAR](#) | [GUIDE](#) | [THEORY](#) | [ABOUT](#)

[functors](#) | [forms](#) | [control](#) | [alternation](#) | [class](#) | [others](#) | [advanced search](#)

[appoint verb](#) | [cause motion](#) | [combining](#) | **[communication](#)** | [contact](#) | [emission](#) | [exchange](#) | [expansion](#) | [extent](#) | [change](#) | [intervention](#) | [location](#) | [mental action](#) | [modal verb](#) | [motion](#) | [perception](#) | [phase of action](#) | [phase verb](#) | [providing](#) | [psych verb](#) | [social interaction](#) | [transport](#)

search (428 LUs)

apelovat 1
argumentovat 1
bavit se, bavívat se 2
blahopřát 1
bručet, bručívát 2
číst, čítat₁, čítávat 1
číst, čítat₁, čítávat 2
ctít, ctívat 5
definovat 1
deklarovat 1
děkovat 1
děkovat se 1
demonstrovat 1
diktovat, diktovávat 1
diktovat, diktovávat 2
diskutovat 1
dít₁ 1
dít₂ 1

Praha, 10. 4. 2017

Odvození substantiv

apel
apelování
argument
argumentace
argumentování
bavení se
blahopřání
četba
čtení
ctění
definice

Pročištění seznamu

apel
apelování
argument
argumentace
argumentování
bavení se
blahopřání
četba
čtení
~~ctění~~
definice

Doplnění seznamu

apel
apelování
argument
argumentace
argumentování
bavení se
blahopřání
četba
čtení
debata
debatování
definice

Pokrytí sémantických tříd v NomVallexu

- Pracovní heslář: 1230 lemmat substantiv
- Cíl: 400-500 hesel
 - Communication (140), Exchange (80), Mental action (100), Contact (40), Psychological nouns (40)

Vallex	Communication	Exchange	Contact	Mental action	Psychological verbs	Total
Slovesa (LU)	428	182	125	338	143	1216
NomVallex						
Verbální substantiva	335	171	117	257	104	984
Dějová substantiva	110	38	14	56	28	246
Celkem NomVallex	445	209	131	313	132	1230

Současný stav anotací NomVallexu

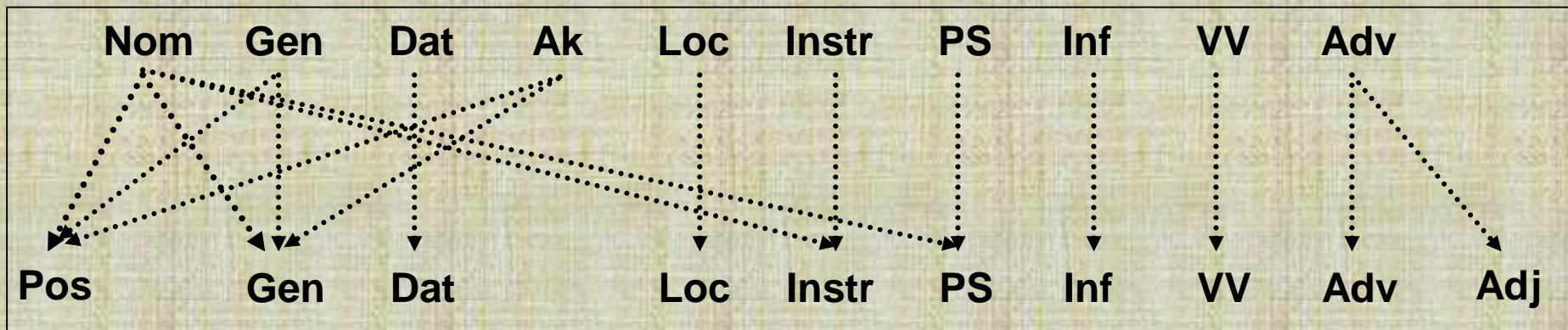
- Pracovní verze
- Ze všech sémantických tříd:
 - **120** lexikálních jednotek (rámců) v **56** lexémech (*vyzvání-vyzývání*), což odpovídá **70** lemmatům (*vyzvání* vs. *vyzývání*), resp. nerozlišujeme-li homonyma (např. *vyložení-vykládání-I*, *vyložení-vykládání-II*), tak **66** lemmatům.
Odpovídající počet lexikálních jednotek pro vidové protějšky zvlášť: **145** LU.
- Communication
 - **98** lexikálních jednotek (rámců) v **53** lexémech, což odpovídá **65** lemmatům, resp. nerozlišujeme-li homonyma, tak **65** lemmatům.
Odpovídající počet lexikálních jednotek pro vidové protějšky zvlášť: **114** LU.

Valence substantiv pod drobnohledem Zajímavosti

- Nárůst / úbytek počtu adnominálních forem oproti základovému slovesu
- Specifické valenční chování
 - specifické posuny v povrchových realizacích aktantů
 - +/- aktant
- Stylistické varianty
 - *námítky z řad demokratů, otázky nad budoucností festivalu, výtky na adresu novinářů*
- Možnost/nemožnost vyjádření typických forem
- Rozdíly mezi perfektivními a imperfektivními verbálními substantivy
- Stejně formy aktantů
 - *výzva ke všem zemím.ADDR v oblasti k nepoužívání.PAT chemických zbraní*
- Posuny ve významu oproti základovému slovesu

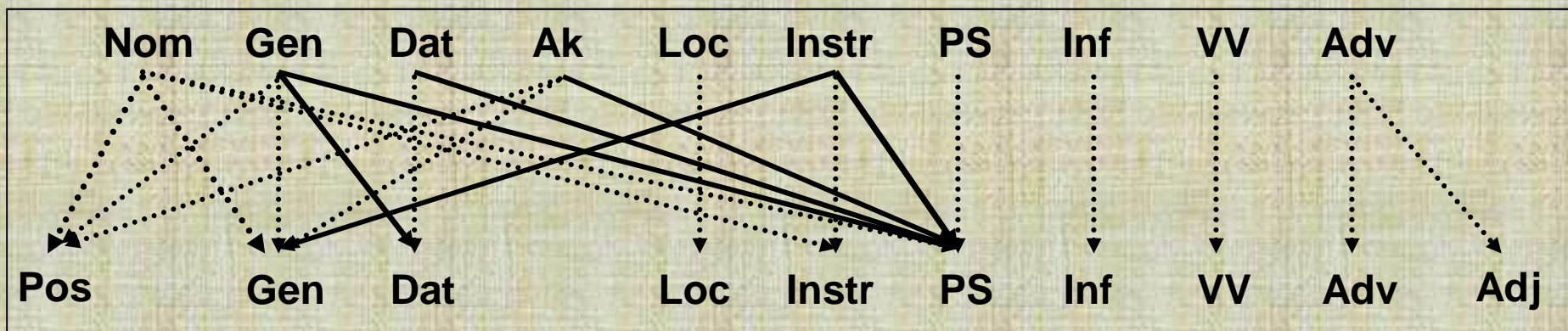
Typické a specifické posuny

Povrchové realizace participantů sloves

Povrchové realizace participantů substantiv

Povrchové realizace participantů sloves

Nárůst počtu adnominálních forem

Sloveso	ACT(f1;obl)	ADDR(f2;obl)	PAT(f3;obl)
Verbální substantivum	ACT(f1a,f1b,f1c;obl)	ADDR(f2;obl)	PAT(f3a,f3b;obl)
Dějové substantivum	ACT(f1a,f1b,f1c,f1d;obl)	ADDR(f2a,f2b;obl)	PAT(f3a,f3b,f3c;obl)

- Počet kombinací: $p_1 * p_2 * p_3$
 - kde p_1 , p_2 a p_3 jsou počty forem u prvního, druhého a třetího doplnění
 - minus negramatické kombinace, např. *jejich.PAT bití chlapců.ACT*
- Při zohledňování slovosledných variant bude možností 6* víc
 - minus negramatické kombinace, např. *výzva k lidu.ADDR prezidentova.ACT*

<i>vyzvat</i>	ACT(1;obl)	ADDR(4;obl)	PAT(k+3,na+4,inf,aby,ať,že;obl)
<i>vyzvání</i> <i>vyzývání</i>	ACT(2,7,pos,ze_strany+2;obl)	ADDR(2,pos;obl)	PAT(k+3,na+4,inf,aby,ať,cont;obl)
<i>výzva</i>	(2,pos,od+2,ze_strany+2;obl)	ADDR(3,k+3;obl)	PAT(k+3,na+4,o+4,inf,aby,ať,že;obl)

- Specifické posuny, navíc často analogie k valenci významově blízkých substantiv
 - *námítka, že je podjatý;*
 - *námítka podjatosti/z podjatosti/na podjatost/proti podjatosti/k podjatosti/vůči podjatosti*

* **VYZVAT, VYZÝVAT** [v-vallex.txt]

~ **impf: vyzývat pf: vyzvat** [blu-v-vyzvat-vyzývat-1]

+ ACT(1;obl) ADDR(4;obl) PAT(k+3,na+4,inf,aby,at',že;obl)

-synon: **impf:** vybízet **pf:** vybídnout

-example: **impf:** neustále ho vyzýval k zamyšlení se nad sebou

pf: vyzvat někoho k souboji / na souboj; vyzvat někoho, aby se uklidnil;

Asi za týden jsem byla vyzvána předstoupit před lavice (SYN); současně vyzvala Pragobanku splatit záruku (SYN)

-note: control při nominalizaci

-recipr: ACT-ADDR

-reciprex: **impf:** vyzývali se na souboj

pf: vyzvali se navzájem

-diat: **impf:** *deagent* %v 19. století se běžně vyzývalo na souboj% [made-up]

passive-být %Proto jsou myslivci se stejnou periodicitou vyzývání k ohleduplnosti.% [automatic]

passive-bývat %Je pravda, že jsem v Plzni nová a neokoukaná tvář a bývám vyzýván, abych nějakou funkci přijal.%

pf: *deagent* %protivník se vyzval na souboj% [made-up]

passive-být %K opuštění ODS a parlamentu byl vyzván poté, co ho v listopadu policie přistihla při řízení automobilu alkoholu.% [SYN]

passive-bývat %Nejprve městská, poté státní a ke spolupráci bývá vyzván i zaměstnavatel.% [automatic]

poss-result-nconv-mít %Postoloprty máme vyzvány na přátelské utkání již několik měsíců, ale vzhledem k účasti obou se utkání bude konat až tento víkend.% [made-up]

-control: ADDR

-class: communication

* **VÝZVA** [n-vallex-shared-communication.txt]

~ **no-aspect: výzva** [blu-n-vyzva-1]

+ ACT(2,pos,od+2,ze_strany;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(k+3,na+4,o+4,inf,aby,at',že;obl)

-synon: vybízení, vybídnutí, pobídka

-example: To je ovšem výzva nakladateli.ADDR, aby zmapovanou oblast přiblížil.PAT vydáním kompletních děl.;

Walesova.ACT výzva Polákům.ADDR, aby ignorovali.PAT zvýšení daní, nařízené vládou Waldemara Pawlaka, je časným startem do volebního boje;

Média zveřejnila výzvu Jiřího Paroubka.ACT Václavu Klausovi.ADDR, aby se utkal.PAT v televizní besedě s protikandidátem Švejnarem.;

Výzva ministra.ACT financí premiérovi.ADDR, ať ho tedy odvolá.PAT;

Investoři vnímají jako velmi znepokojující signály výzvu sněmovny.ACT vládě.ADDR k zastavení.PAT privatizace strategických společností;

Nárok na bezplatný převod jednotky do vlastnictví, založený podle zákona 72/1994 Sb., na základě výzvy člena.ACT družstvu.ADDR o převod.PAT byt promlčí v roce 2010;

Z oklahomského Normanu zazněla v pondělí naléhavá výzva kandidátům.ADDR překonat.PAT stranické střety a hledat způsob, jak společně řešit palčiv

Jako odpověď odkazují na moji.ACT výzvu voličům.ADDR jít.PAT k volbám, zveřejněnou jako inzerce v Kolínském deníku;

Odmítl i výzvu policistů.ACT podrobit.PAT se dechové zkoušce a odběru krve.;

Např. katarský list aš-Šark se domnívá, že z nich nevzejde více než "apel na Bagdád, aby plně spolupracoval s OSN, a výzva k Washingtonu.ADDR posk mírového řešení"

Všechny výzvy k lidem.ADDR, aby přišli.PAT vyslovit svůj názor, se mjí účinkem;

Výzva ke všem zemím.ADDR oblasti k nepoužívání.PAT chemických zbraní;

ODS k jejímu kroku mj. přivedla zmíněná výzva čtyřkoalice.ACT k vyslovení.PAT nedůvěry vládě.;

Ani výzvy policistů.ACT k majitelům bytů.ADDR, aby byli.PAT opatrnější, ani speciální zámky a zábrany proti zlodějům nezabránilly zvýšení počtu vykrac

Na její.ACT výzvy o další podporu.PAT a pomoc.PAT z řad ostatních lidí nikdo nereagoval.;

na naši.ACT výzvu o finanční pomoc.PAT reagovaly jen;

Od hromadného pátrání už o víkendu policie upustila, výzvy o pomoc.PAT k možným svědkům.ADDR pokračují.;

Výzva na finanční pomoc.PAT se tak s kladnou reakcí u veřejnosti zatím příliš nedočkala.;

O sedm minut později se však Tůma dočkal a jeho.ACT výzvu na pěštní souboj.PAT vyslyšel hostující Michal Novák;

-note: ACT(7) podle mě není možný.

-recipr: ACT-ADDR

-class: communication

-derived: blu-v-vyzvat-vyzývat-1

-pdt-vallex: v-w8611f1 výzva ACT(2,pos;obl) PAT(k+3;obl) ADDR(2,3;opt)

%výzva IRA.ACT k dialogu.PAT%

%výzvy Českého kávového svazu.ACT k postupnému zdražování.PAT kávy%

%výzva ke spolupráci.PAT%

v-w8611f2 výzva ACT(2,pos;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(aby,cont;opt)

%výzva muslimům.ADDR, aby se spojili.PAT do koalice%

%výzva celému křesťanskému světu.ADDR%

-otherforms: ADDR(pro+4)?, např. Je to záměr a jakási výzva pro rodiče, že si podobnou pohádku mohou vytvořit a zahrát doma s věcmi, které je běžně Mniší a Vičovic, aby, pokud tam školu skutečně chtějí, do ní své děti dávali.PAT;

-specval: ADDR(3), ADDR(k+3), PAT(o+4)

Úbytek forem

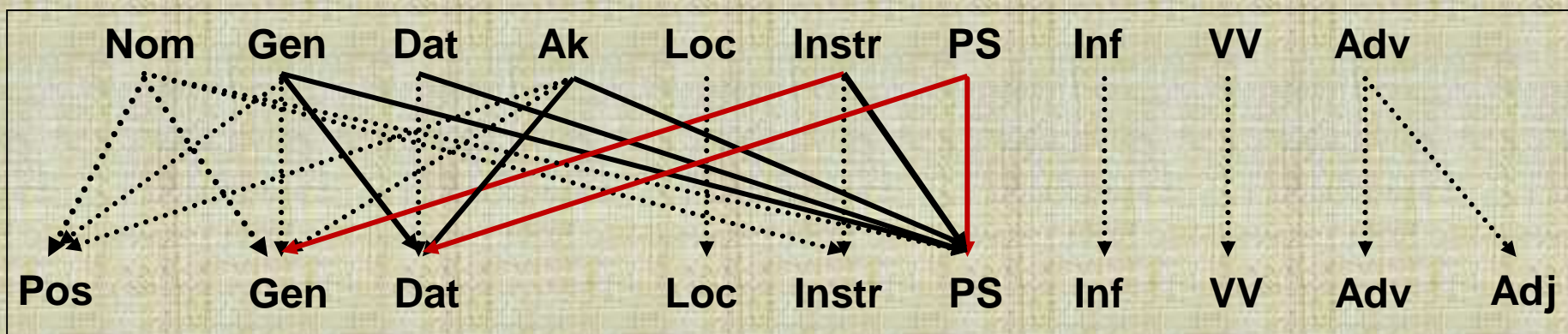
- Spíše vzácné případy
 - známka posunu ve významu
- PAT u *instruovat / instruování / instruktáž / instrukce*
 - PAT(o+6,k+3,inf,aby,ať,že,cont;obl)
- *instruovat / instruování / instruktáž* navíc: PAT(v+6)
 - *přítomné svědky.ADDR instruovala v provádění.PAT resuscitace;*
 - *Usnadňují naladění televizoru i instruování diváka.ADDR ve výběru programů.PAT;*
 - *Josef Svoboda provádí instruktáž členů.ADDR jednotky v používání.PAT nových dýchacích přístrojů;*
- *instrukce*
 - chybí možnost vyjádřit PAT(v+6)
 - *s instrukcí četníkům.ADDR, aby pátrali.PAT po Práškových stoupencích*
 - *pojetím života nepřekračujících meze Seibtových.ACT instrukcí k egoistickému chytračení.PAT*
 - *Zásluhou Hetschových.ACT instrukcí oddělit.PAT archivování dublet se celá kolekce zachovala*
 - *instrukce babičce.ADDR, jak má.PAT nahodit vypadlé pojistky*
 - **instrukce v nahození vypadlých pojistek*

Nové specifické posuny

- PS → Dat
 - *apelovat na koho* → *apel komu*
- PS₁ → PS₂
 - *vyzvat koho.ADDR k čemu.PAT* → *výzva o co (výzva o podporu / o pomoc)*
 - *Na její.ACT výzvy o další podporu.PAT a pomoc.PAT z řad ostatních lidí nikdo nereagoval.*
 - *na naši.ACT výzvu o finanční pomoc.PAT reagovaly jen*
 - *Od hromadného pátrání už o víkendu policie upustila, výzvy o pomoc.PAT k možným svědkům.ADDR pokračují.*
- Instr → Gen (v rámci jednoho aktantu)
 - *odpovědět na co.PAT čím.EFF* → *odpověď přejídáním.EFF na vše.PAT nedostupné, co předvádí reklama;*
 - *a do této řady patří i odpověď mlčením.EFF;*
 - *Zdá se ti tedy, že odpověď mlčení.EFF je příliš nedostatečná a neuspokojivá.;*
 - *odpověď oddanosti.EFF straně, odpověď poslušnosti.EFF a velkorysé lásky.EFF;*
- Zatím atribut -specval vyplněn: 28 lexikálních jednotek (rámců)

Nové specifické posuny

Povrchové realizace participantů sloves

Povrchové realizace participantů substantiv

Možnost / nemožnost vyjádření typických forem Absence ACT(2)

- Zatím u pěti LU; souvisí s nutnou přítomností PAT(2) nebo ADDR(2), aby byl odlišen význam
 - * **PROHLÁŠENÍ, PROHLAŠOVÁNÍ** [n-vallex-shared-communication.txt]
~ **impf: prohlašování pf: prohlášení** [blu-n-prohlášení-prohlašování-3]
+ ACT(7,pos;obl) PAT(2,pos;obl) EFF(7,za+4;obl)
-synon: **impf:** označování; udělování hodnosti někomu
pf: označení; udělení hodnosti někomu
-example: **impf:** *Proces prohlašování kulturních památek.PAT za národní kulturní památky.EFF se řídí legislativními pravidly vlády;
Prohlašování nemovitých věcí.PAT kulturní památkou.EFF;
vadí mi jeho.ACT prohlašování lží.PAT za fakta.EFF;*
- V kombinaci s EFF(7,za+4) bude genitiv vždy PAT, nikoli ACT. Kombinace PAT(pos) ACT(2) EFF(7,za+4) je negramatická. A samotný genitiv bude vždycky interpretovaný jako jiný význam daného substantiva (*prohlášení Petra.ACT*).

Možnost / nemožnost vyjádření typických forem

Vyjádření ACT(7)

- Všechna substantiva z třídy Communication: 38 lexikálních jednotek (rámců)
- Dějová substantiva: pouze 6 lexikálních jednotek
 - např. *instruktáž, nabídka, urgence, výklad, zákaz*
 - *Předoperační rehabilitace by měla zahrnovat instruktáž fyzioterapeutem.ACT před operací.*
 - *Otevřená nabídka pevného platu.PAT firmou.ACT dnes nebývá tolik obvyklá*
 - *nebo je neodstranil po jejich.PAT urgenci objednatelem.ACT při předání*
 - *exemplifikovaný výklad gramatického pravidla.PAT učitelem.ACT;*
 - *Po zákazu tabákové reklamy.PAT Evropskou unií.ACT se zde celá disciplína bude muset od srpna obejít bez strategických sponzorů*

Možnost / nemožnost vyjádření typických forem PAT(2,pos) / ADDR(2,pos)

- PAT(2,pos) / ADDR(2,pos)
 - *A nezapomeňte na odměnu! Její.PAT příslibení před očkováním je vynikající a v praxi osvědčenou motivací.*
 - *spočívá-li řešení takové situace pouze v upozornění odpovědné osoby a jejím.ADDR vyzvání, aby zahrádku v uvedený čas uzavřela.PAT, lze takový přístup považovat*
- PAT(2) / ADDR(2)
 - Gen_{Adverb} → Gen_{Adnom}
 - *Celkový podíl zaměstnanců dotazovaných subjektů, které tyto subjekty v době jejich.ADDR dotazování zaměstnávaly přímo*
 - *Nevyskytl se: ptaní, otázení se, tázání se, zeptání*
 - participant propoziční povahy, nejčastěji PAT(2,PS,aby,zda,jestli,že;obl)
 - *diskuse otázek.PAT / problémů.PAT*
 - *bezprostředním podnětem přisátí.PAT je mechanický kontakt*
 - *představa, že by se mohli vystavit navždy neodčinitelné výtce zbabělosti.PAT*
 - *odpověď mlčením.EFF / mlčení.EFF*

Vidové protějšky verbálních substantiv

- *vyzývání / vyzvání*
 - děj: ACT(2,7,pos,ze_strany+2;obl) ADDR(2,pos;obl) PAT(k+3,na+4,inf,aby,ať,cont;obl)
 - abstraktní výsledek děje: pouze *vyzvání*
 - ACT(2,pos;obl) ADDR(3,k+3;obl) PAT(aby,ať,cont;obl)
 - *vyzvání Rusku.ADDR a Německu.ADDR, aby se pokusily.PAT*
- *vykládání / vyložení* (Communication)
 - ACT(2,7,pos;obl) ADDR(3;obl) PAT(2,pos,aby,ať,zda,že,cont;obl)
 - *vykládání i vyložení*
 - ACT(2,7,pos;obl) ADDR(3;obl) PAT(o+6;obl) EFF(2,že,cont;obl)
 - základová slovesa: *vykládat i vyložit*
 - verbální substantiva: pouze *vykládání; vyložení* → *výklad*;
 - **vyložení o čem, ??vyložení Petra.ACT* → *výklad Petra.ACT*
- *vykládání / vyložení* (Providing, pokrýt povrch zevnitř)
 - konkrétum: pf i impf
 - *Na starší vrstvu zástavby bezprostředně navazuje konzolové vyložení v podobě dřevěného trámu nebo kamenného krakorce*
 - *Noel vystoupil na stůl a svými mozolnatýma nohama poškrábal jeho jemné vykládání*

Odlišné významy

- Sketch Engine: Tezaurus
 - hledá podobná slova
- Substantivum *komunikace*:

Vallex 3.0:

hovořit^{impf}, hovořívat^{iter}

① mluvit

frame **ACT**₁^{obl} **ADDR**_{s+7}^{obl} **PAT**_{o+6}^{opt} **MANN**^{typ}

example hovořil o tom s přítelem; hovoří plynule anglicky

recipr ACT-ADDR: učitelé spolu o problému už hovořili
 ACT-PAT: znesváření učitelé už o sobě navzájem s ředitelem školy hovořili

class communication

diat deagent: v rodině se hovořilo jen anglicky

PDT-Vallex v-w1111f1 (1)

② mít proslov; promluvit; mluvit na někoho

frame **ACT**₁^{obl} **ADDR**_{k+3,na+4}^{opt} **PAT**_{o+6}^{opt}

example hovořil k publiku o své práci; hovořil k publiku / na přítele

recipr ACT-PAT: hovořili k sobě

class communication

PDT-Vallex navíc např.:

ACT(.1) DPHR(do-1[duše.2]) PAT(.3) v-w1111f11

hovořil mu do duše

*** HOVOR** [n-vallex-shared-communication.txt]

~ **no-aspect: hovor** [blu-n-hovor-1]

+ ACT(2,pos;obl) ADDR(s+7;obl) PAT(o+6;opt)

-synon: mluvení, rozhovor

-example: zmizel z neurologického oddělení Bulovky poté, co zřejmě vyslechl hovor lékařů.ACT o tom.PAT, že
A z hovorů Masaryka.ACT s Čapkem.ADDR víme, že první prezident se vyrovnal;
Hovory o politice.PAT ho očividně baví;
tiše poslouchají mé.ACT hovory s hosty.ADDR o starých časech.PAT;
Havlovy.ACT hovory s Pavlem Kohoutem.ADDR o peticích.PAT;
premiérově představí 5 CD jejich.ACT hovorů o životě.PAT s předními osobnostmi.ADDR českého divadla;

-derived: blu-v-hovořit-1

~ **no-aspect: hovor** [blu-n-hovor-2]

+ ACT(2,pos;obl) ADDR(k+3;opt) PAT(o+6;opt)

-synon: proslov, promluva

-example: Nicméně když se ve svých.ACT hovorech k občanům.ADDR zamýšlí nad klimatem dnešní české společnosti, nachází téměř
jevy;

Všechno bylo jen mezi dlouhým hovorem rozhodčího.ACT k majitelům.ADDR psů.;

Já bych tam přidal určitě Milanovy.ACT hovory k divákům.ADDR o volbách.PAT a závěrečnou řeč po tom, co vyhrál.;

-note: substantivum hovor nedědí slovesnou vazbu ADDR(na+4), např. hovořit na kamaráda.ADDR, tj. hovor *na kamaráda.ADDR.

-recipr:

-control:

-class: communication

-derived: blu-v-hovořit-2

~ **no-aspect: hovor** [blu-n-hovor-3]

+ ACT(2,pos;obl) ADDR(3,s+7;obl) PAT(o+6;opt) DIR3(;typ)

-synon: telefonát

-example: Proti této sumě tu stojí náklad - telefonický hovor klientovi.ADDR,;

Uskutečnil se tak historicky první hovor mobilem.MEANS doktoru.ADDR Joelovi Engelovi, vedoucímu výzkumu

Kromě telefonátů na vlastní číslo výpis uvádí i 16 hovorů manželce.ADDR.;

muj.ACT hovor marečkovi.ADDR (AR);

Na základě podnětu ministra vnitra Jana Kubiceho se začala v pátek zabývat také třemi hovory Kalouska.ACT
Petru Lessymu.;

Zaslechla jsem v bistro supermarketu za zády krátký hovor mladé ženy.ACT svému muži.ADDR a neměla jsem
mohou být pořizovány zvukové záznamy jeho.ACT telefonních hovorů s dodavatelem.ADDR;

Tento Američan náhodou uslyšel telefonní hovor svého syna.ACT s přítelem.ADDR;

Včera však pákistánské ministerstvo vnitra oznámilo, že zachytilo telefonický hovor Al Kajdy.ACT o útoku.PAT.

-derived: vallex_no

Vyhledávání v korpusech

ČNK SYNv4, Araneum

- KonText, CQL dotazy
- Word Sketch
- Automatická syntaktická analýza

Vyhledávání v korpusech

ČNK SYNv4, Araneum

- KonText, CQL dotazy
- Word Sketch
- Automatická syntaktická analýza

Pražské závislostní korpusy

- PDT3.0, PCEDT2.0, PDTSC
- PML-TQ
- Manuální syntaktická analýza
- Funktory
- Doplněna hloubkově obligatorní valenční doplnění, která jsou v povrchové struktuře věty vypuštěna

Vyhledávání v korpusech

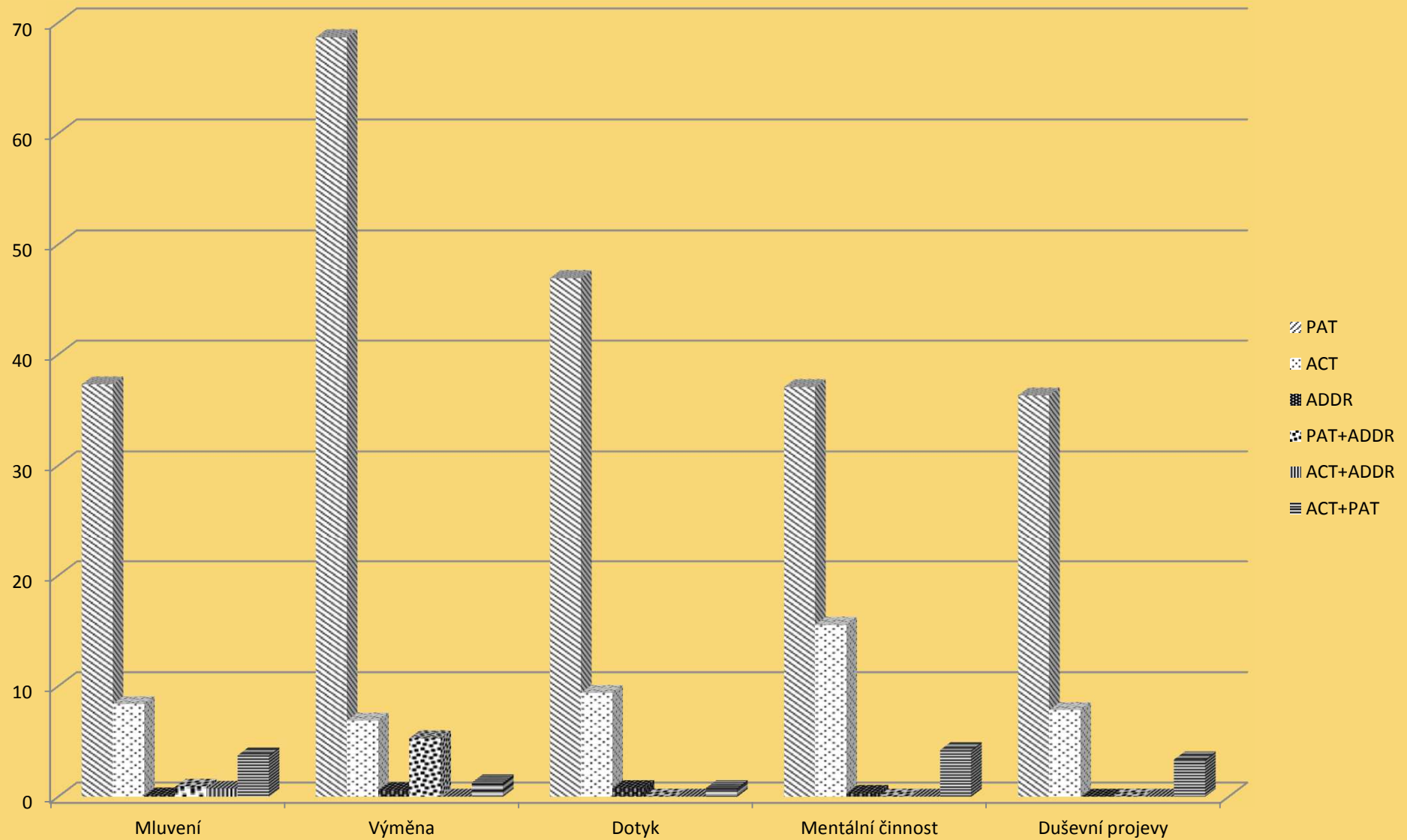
- Úpravy Word Sketch gramatiky
 - pro potřeby NomVallexu vyhledává i bezpředložkový dativ, bezpředložkový instrumentál, posesiva aj.
 - v budoucnu: vyhledávání nejčastějších kombinací adnominálních forem
- Analýza dat z pražských závislostních korpusů
 - frekvence kombinací aktantů u jednotlivých sémantických tříd
 - nejčastější kombinace adnominálních forem
 - mluvený vs. psaný komunikát

Kvantitativní analýza: Sonda do PDT 3.0

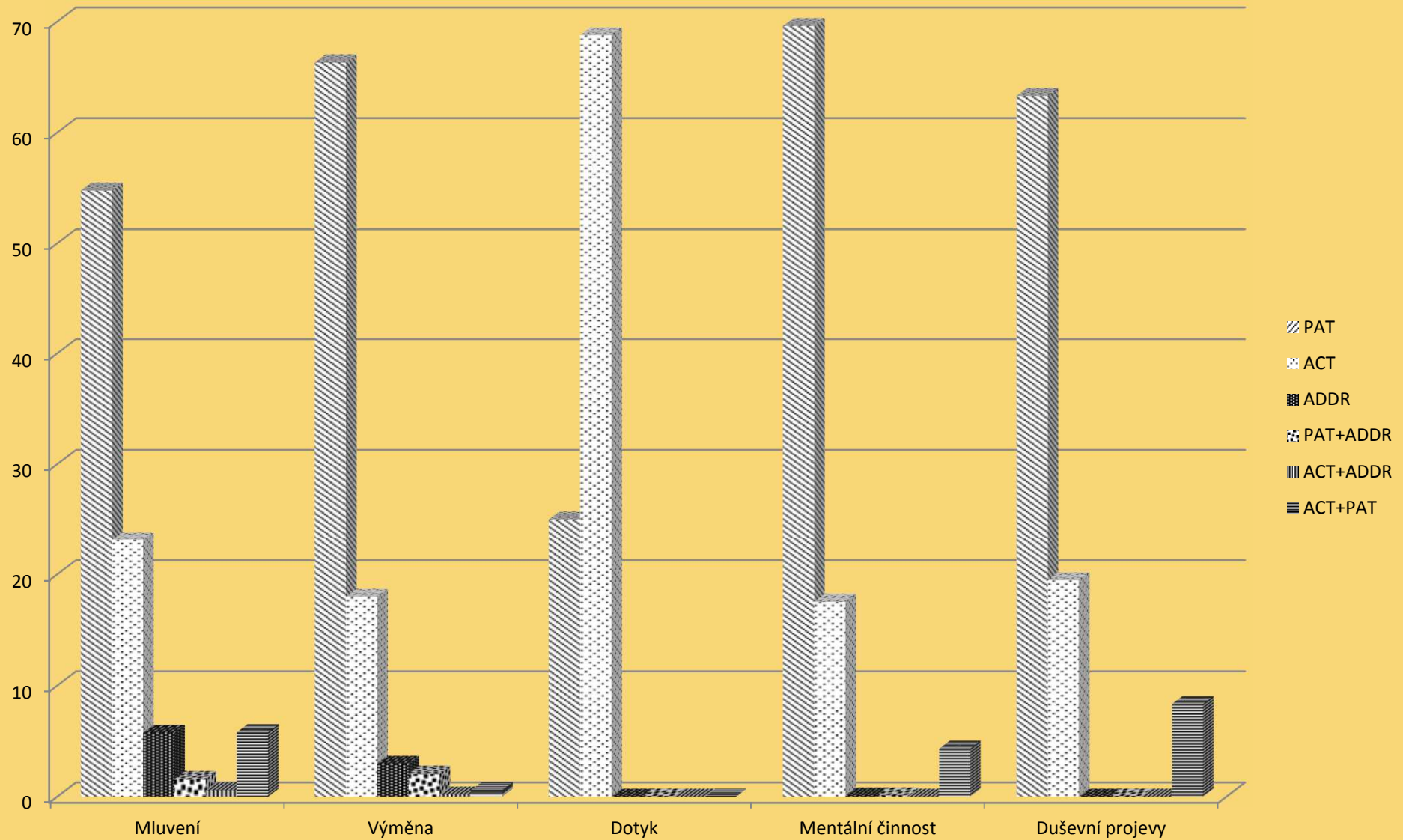
- Substantiva, která byla v datech PDT 3.0 rozvíjena nějakým aktantem
 - povrchově vyjádřený nebo nevyjádřený aktant
 - zanedbává se polysémie substantiv
- Kombinace aktantů
- Formy aktantů

Typ substantiva		Communication	Exchange	Contact	Mental action	Psych. nouns	Celkem
Verbální subst.	lemmata	145	94	30	107	29	405
	výskyty	1552	699	128	1236	179	3794
Dějové subst.	lemmata	102	34	10	54	18	218
	výskyty	2163	540	16	1256	504	4479
Celkem	lemmata	247	128	40	161	47	623
	výskyty	3715	1239	144	2492	683	8273

Verbální substantiva: PDT 3.0

Dějová substantiva: PDT 3.0

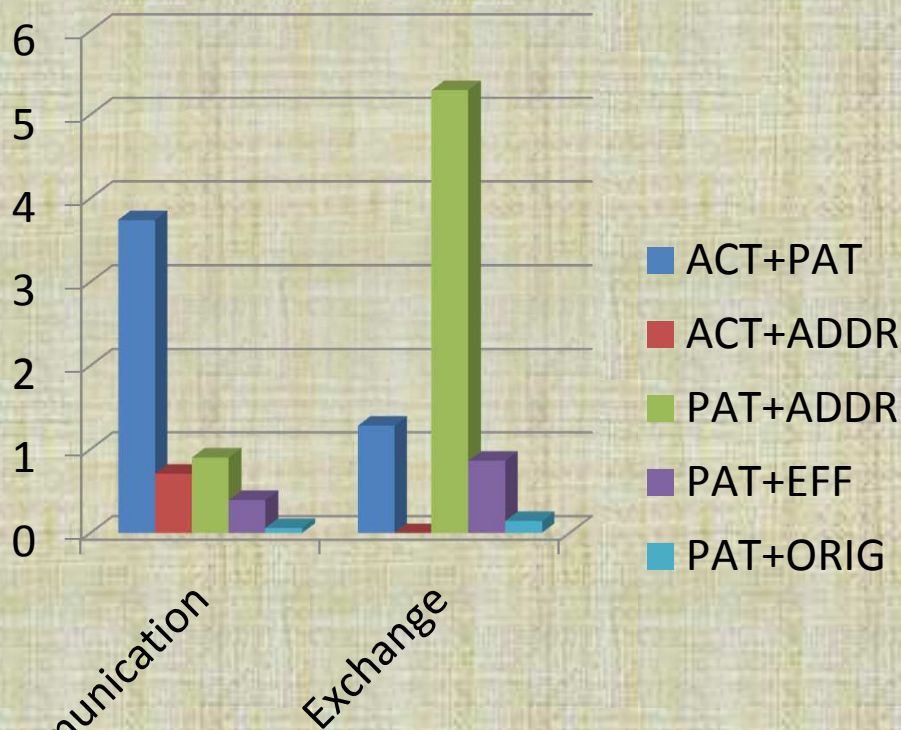

Kombinace dvou povrchově vyjádřených aktantů

- Rozdíly mezi třídami Exchange a Communication
 - převažuje kombinace PAT+ ADDR u třídy Exchange
 - potvrzuje výsledky dřívější sondy do ČNK SYN2000

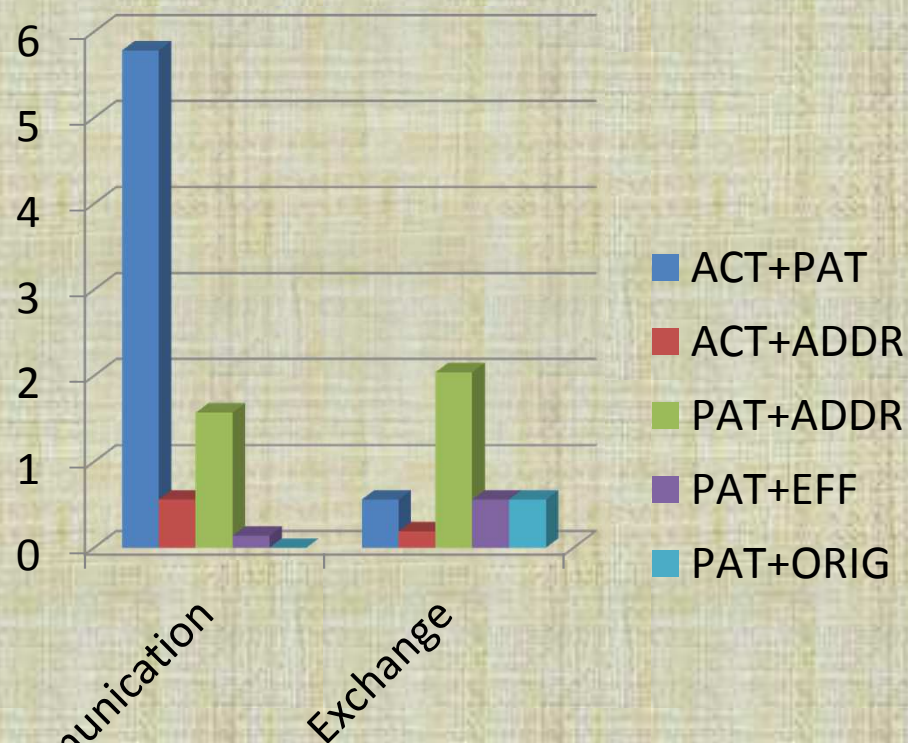
Verbální substantiva

%

Dějová substantiva

%

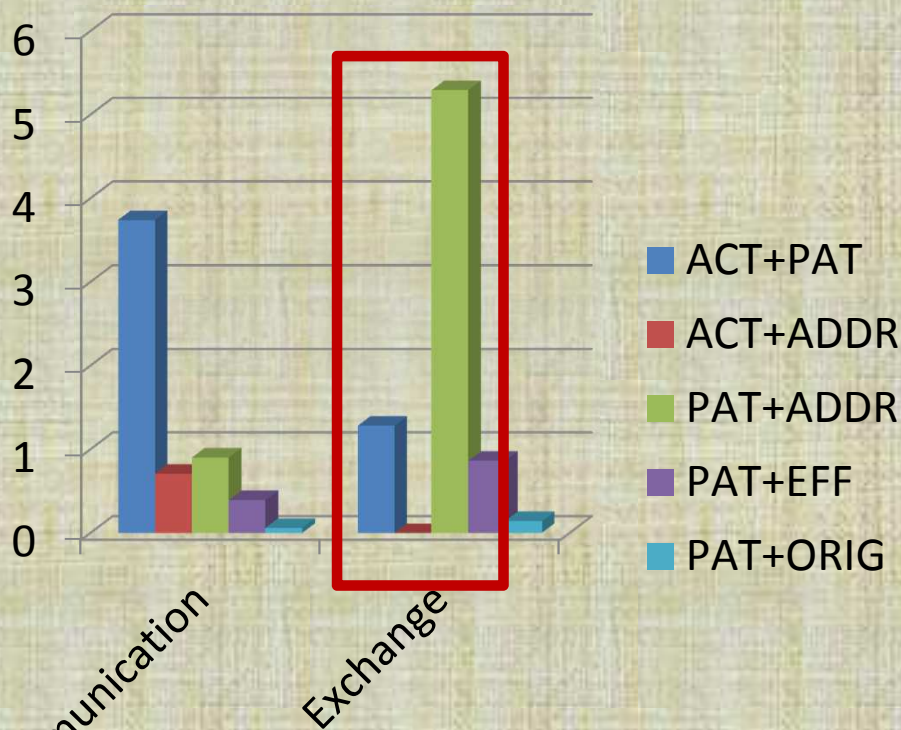

Kombinace dvou povrchově vyjádřených aktantů

- Rozdíly mezi třídami Exchange a Communication
 - převažuje kombinace PAT+ ADDR u třídy Exchange
 - potvrzuje výsledky dřívější sondy do ČNK SYN2000

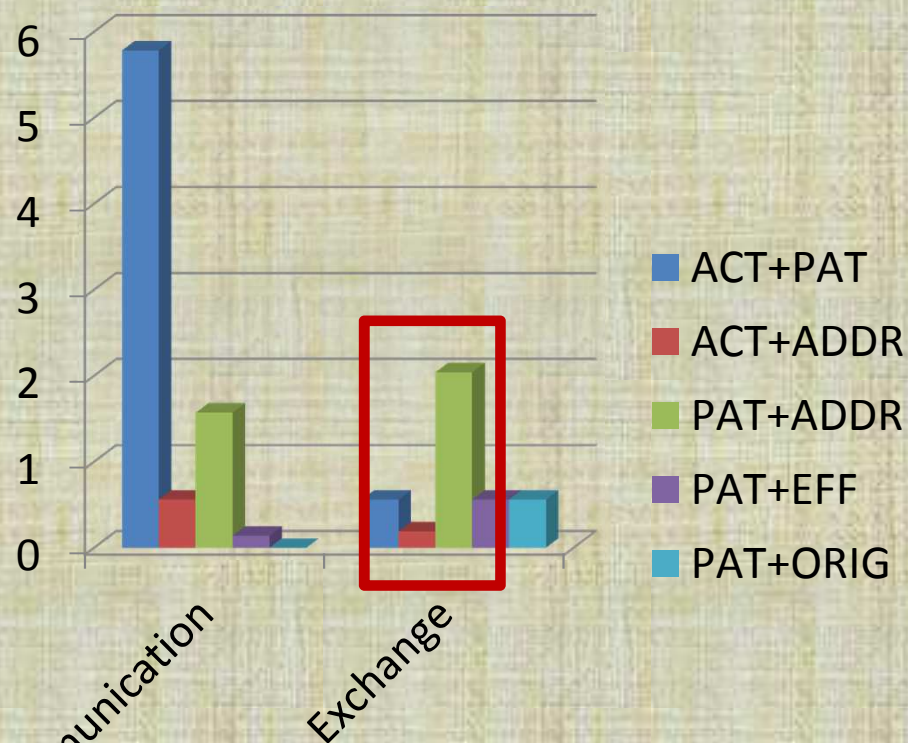
Verbální substantiva

%

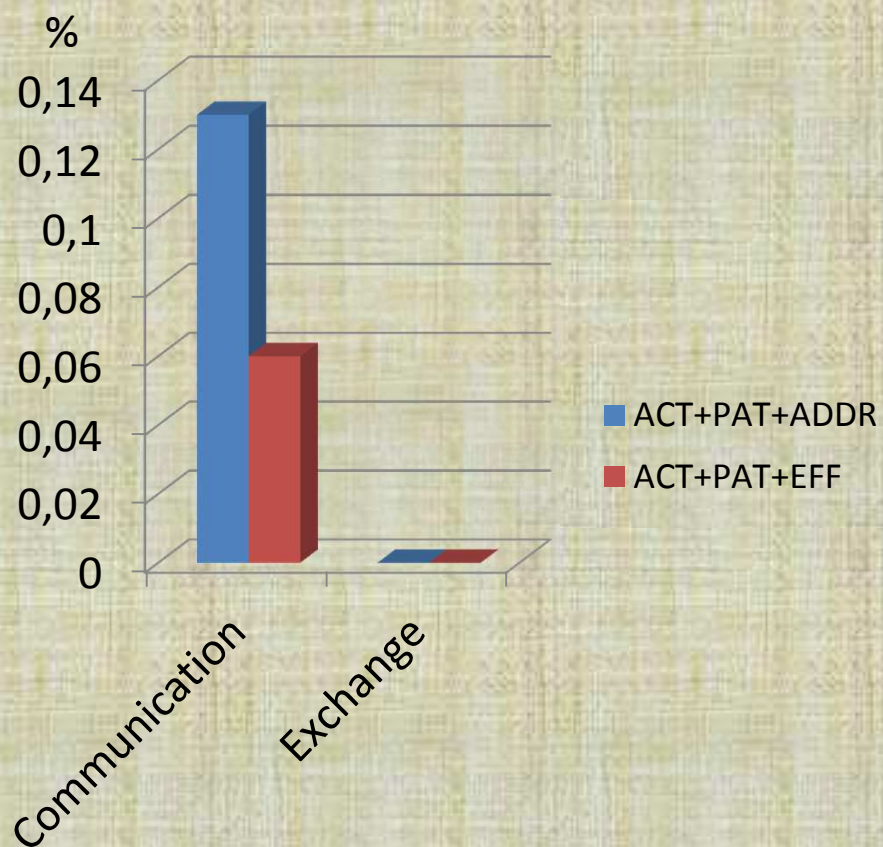
Dějová substantiva

%

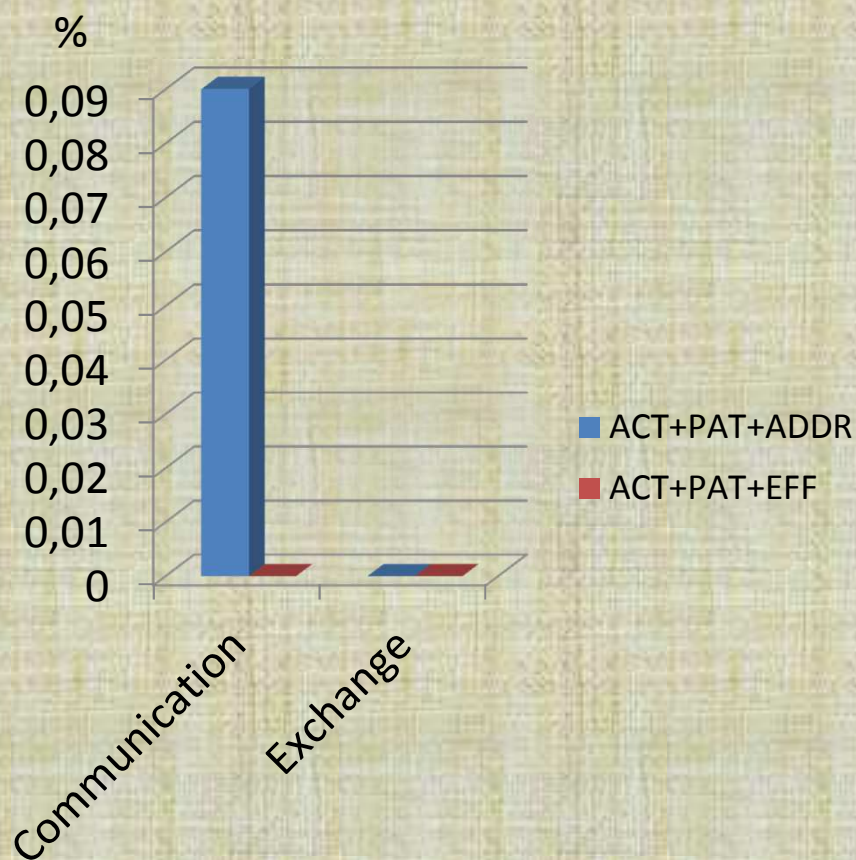

Kombinace tří povrchově vyjádřených aktantů

Verbální substantiva

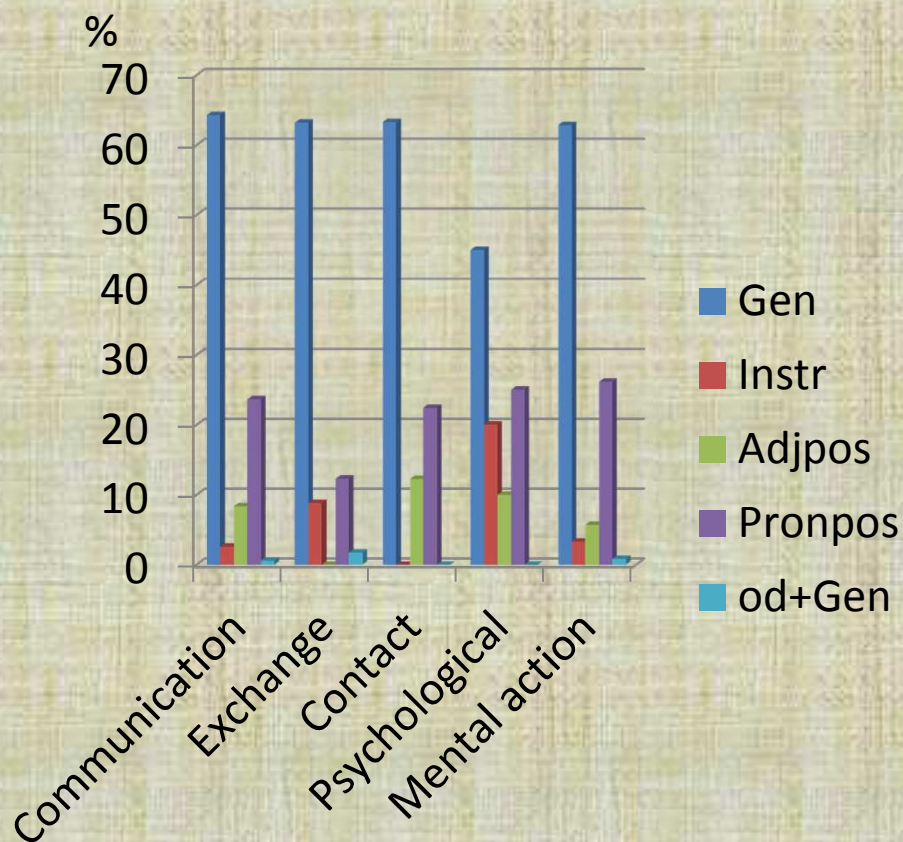
Dějová substantiva

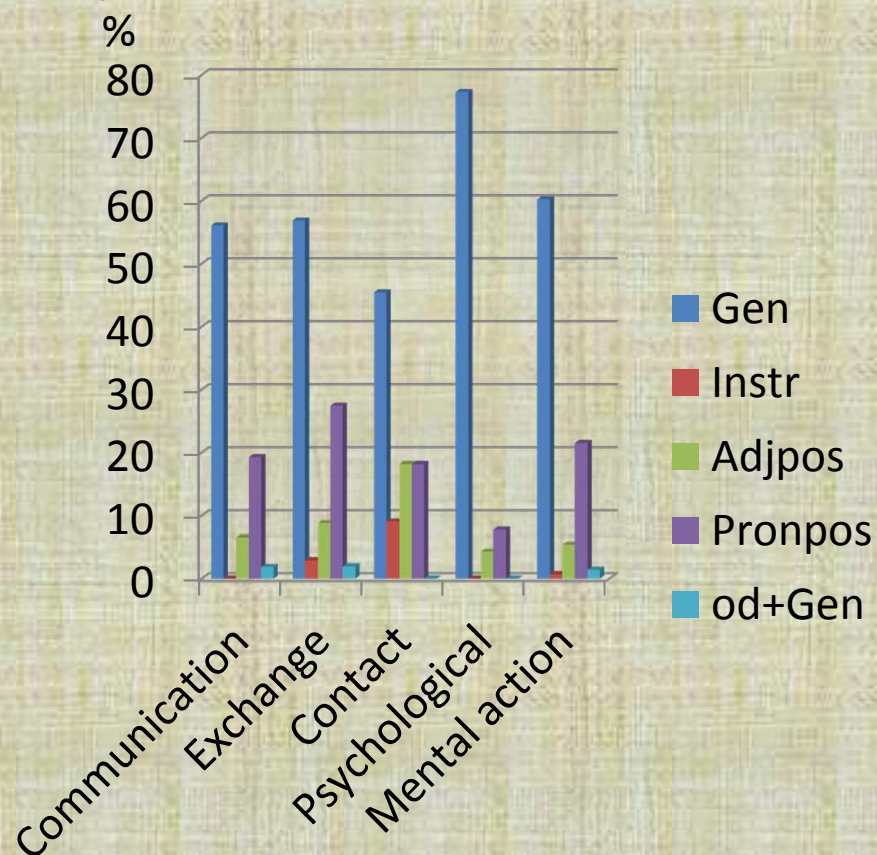
Forma vyjádření konatele (Aktora)

- Gen > Pron_{pos} > Adj_{pos} / Instr > od+Gen
- Forma Instr se u některých tříd vůbec nevyskytuje

Verbální substantiva

Dějová substantiva

Kombinace forem

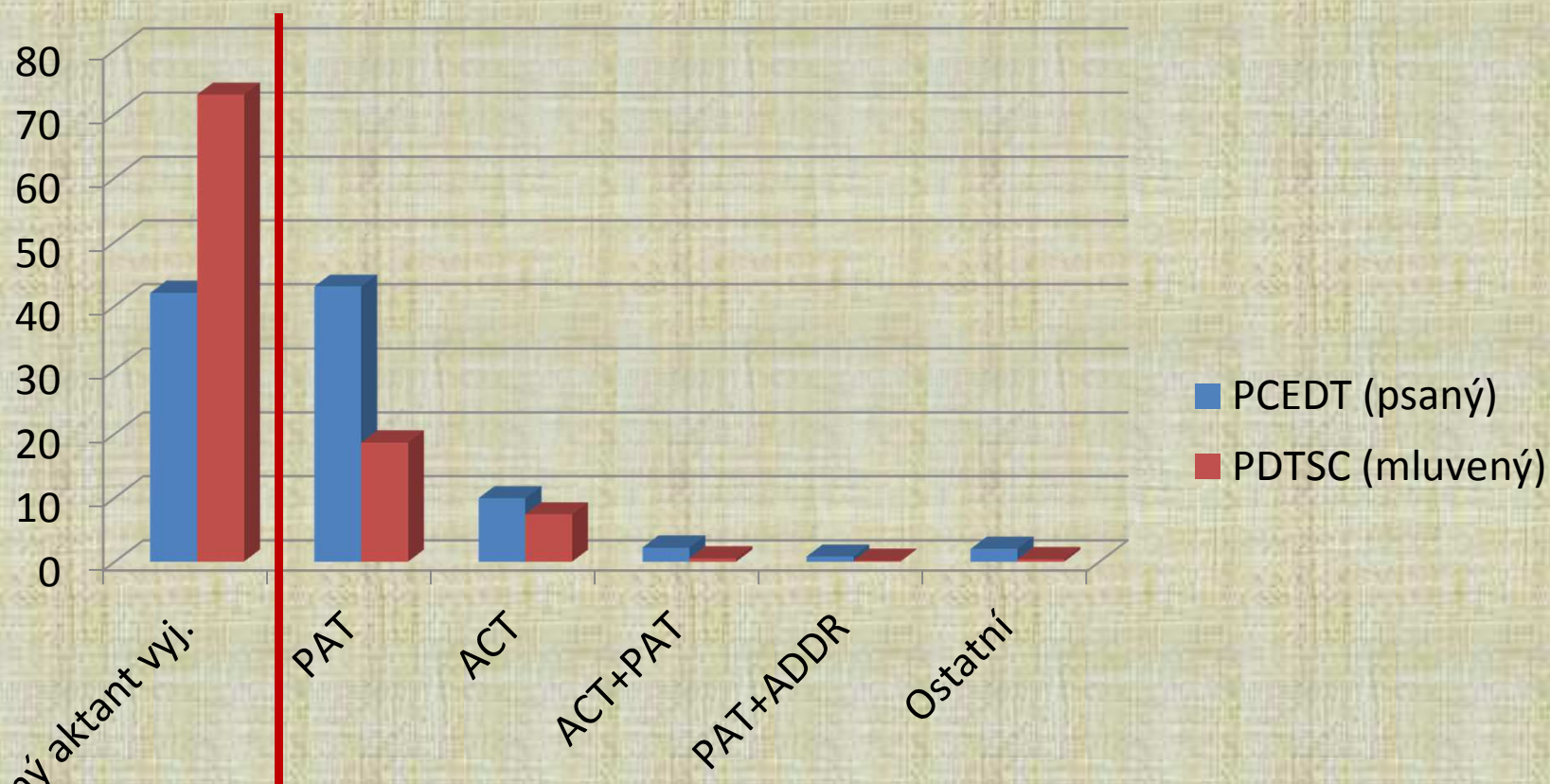
Všechna verbální substantiva v PDT3.0

Kombinace	Relativní frekvence	Příklady
Pouze Gen	~ 70 %	<i>působení kyslíku, zvyšování ceny</i>
Pouze předložková skupina (PS)	~ 9 %	<i>srovnávání s okolím, jednání o koupi</i>
Posesiva	~ 6 %	<i>Clintnovo, naše</i>
Gen + PS	~ 3 %	<i>měření sil se Švédy</i>
Nesklonné substantivum	~ 1,5 %	<i>vedení Oilers, rozdělení ČSFR</i>
Vedlejší věta	~ 0,8 %	<i>prohlášení, že...</i>
Infinitiv	~ 0,5 %	<i>oprávnění zastavit vozidlo</i>
Gen + PS + PS	< 0,1 %	<i>snížení investic z jedné miliardy na 600 milionů</i>

Verbální substantiva

PCEDT(psaný korpus) vs. PDTSC (mluvený korpus)

- Mluvený korpus: výrazně více elips valenčních doplňení
- Oba korpusy: stejné pořadí relativních četností kombinací vyjádřených aktantů

Závěr

- NomVallex: valence verbálních i dějových substantiv zastupujících pět sémantických tříd
 - Communication, Exchange, Contact, Mental action, Psychological nouns
- Provázanost s Vallexem
 - stejné anotační schéma
 - vyhledávací program
- Srovnání valence slovesných a substantivních lexikálních jednotek
 - specifické valenční chování substantiv
 - významové posuny
- Kvantitativní analýza sémantických tříd v PDT korpusech
 - shodné rysy napříč třídami, u verbálních i dějových substantiv
 - rozdílné rysy (rozdílné preference v souvýskytu dvou aktantů)
 - mluvený vs. psaný projev
- Úpravy Word Sketch gramatiky

Literatura

- Čermáková, A. (2009). *Valence českých substantiv*. Praha: Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-426-800.
- Kolářová, V. (2010). *Valence deverbativních substantiv v češtině (na materiálu substantiv s dativní valencí)*. Praha: Karolinum.
- Kolářová, V. (2014). Special valency behavior of Czech deverbal nouns. In O. Spevak (Ed.) *Noun Valency*, Amsterdam: John Benjamins, pp. 19--60.
- Kolářová, V. (2014): Preference v souvškytu aktantů u českých substantiv mluvení. *Korpus – gramatika – axiologie*, Vol. 5, No. 10. Hradec Králové: Gaudeamus, pp. 23--40.
- Kuryłowicz, J. (1936). Dérivation lexicale et dérivation syntaxique. *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris*. 1936, 37, pp. 79--92.
- Lopatková, M.; Kettnerová, V.; Bejček, E.; Vernerová, A. and Žabokrtský, Z. (2015). *VALLEX 3.0 - Valenční slovník českých sloves*. Charles University in Prague, [online] <http://ufal.mff.cuni.cz/vallex/3.0/>.
- Panevová, J. (1974 and 1975). On verbal frames in functional generative description. *Prague Bulletin of Mathematical Linguistics*. Part I: 1974, 22, pp. 3--40. Part II: 1975, 23, pp. 17--37.
- Panevová, J. (2000). Poznámky k valenci podstatných jmen. In Z. Hladká, P. Karlík (Ed.) *Čeština – univerzália a specifika 2*. Brno: Vydavatelství MU, pp. 173--180. ISBN 80-210-2262-0.
- Przepiórkowski, A. et al. (2014). Walenty: Towards a comprehensive valence dictionary of Polish. In N. Calzolari, K. Choukri, T. Declerck, H. Loftsson, B. Maegaard, J. Mariani, A. Moreno, J. Odijk and S. Piperidis (Eds) *Proceedings of the Ninth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2014)*, Reykjavík, Iceland: ELRA, pp 2785—2792.
- Svozilová, N.; Prouzová, H. and Jirsová, A. (2005). *Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení*. Praha: Academia.